

INGLIZ TILINI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV YONDASHUV

Norputatova Zulayxo Abduahad qizi

Nazariya va amaliyotning uyg'unligi.

Shahrisabz shahar 2-son Texnikumida Ingliz tili fan o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20638535>

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuvning nazariy asoslari va uni amaliyotda qo'llash yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqolada kommunikativ kompetentlik tushunchasi, uning tarkibiy qismlari hamda zamonaviy metodikadagi o'rni tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: kommunikativ yondashuv, kommunikativ kompetentlik, ingliz tili o'qitish metodikasi, faol o'rganish, nutq ko'nikmalari.

Bugungi globallashtirish davrida ingliz tili nafaqat xorijiy til sifatida, balki xalqaro muloqot vositasi sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekiston ta'lim tizimida ingliz tiliga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda va bu o'z navbatida o'qitish metodikasiga yangi talablar qo'ymoqda. An'anaviy grammatika-tarjima metodidan farqli o'laroq, kommunikativ yondashuv o'quvchilarda haqiqiy muloqot ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi.

Kommunikativ yondashuv (Communicative Language Teaching — CLT) XX asrning 70-yillarida Yevropa tilshunoslik maktablarida shakllanib, keyinchalik butun dunyoga tarqaldi. Ushbu yondashuvning asosiy maqsadi — o'quvchini grammatik jihatdan to'g'ri gapirish bilan birga, real hayotiy vaziyatlarda muloqot qila oladigan shaxsga aylantirishdir.

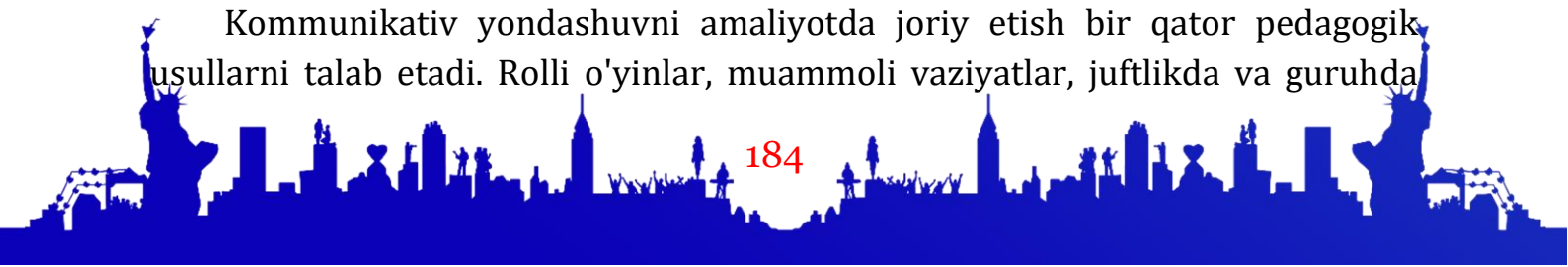
Kommunikativ kompetentlikning tarkibiy qismlari.

Olim Dell Hymes kommunikativ kompetentlik tushunchasini birinchilardan bo'lib ilmiy jihatdan asoslab berdi. Uning ta'rifiga ko'ra, til kompetentligi faqat grammatik bilimlardan iborat emas — u ijtimoiy, diskursiv va strategik kompetentliklarni ham o'z ichiga oladi. Grammatik kompetentlik — til tizimini bilish; ijtimoiy kompetentlik — vaziyatga mos til vositalarini tanlash qobiliyati; diskursiv kompetentlik — matnni izchil va mantiqiy qurish ko'nikmasi; strategik kompetentlik esa muloqotdagi to'siqlarni engish usullarini bilishni anglatadi.

O'qituvchi uchun bu to'rt komponent darsni rejalashtirish va baholashda asos bo'lib xizmat qiladi. Faqat grammatik to'g'rilikka e'tibor qaratish o'quvchida yolg'on ishonch hosil qilishi va real muloqotda qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. Shu sababli zamonaviy ingliz tili darslarida barcha to'rt kompetentlik bir vaqtda rivojlantirilib borilishi lozim.

Kommunikativ yondashuvni amaliyotda qo'llash.

Kommunikativ yondashuvni amaliyotda joriy etish bir qator pedagogik usullarni talab etadi. Rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlar, juftlikda va guruhda

ishlash — bularning barchasi haqiqiy muloqot sharoitiga yaqin muhit yaratadi. O'qituvchi bu jarayonda asosiy bilim manbai emas, balki o'quv jarayonini yo'naltiruvchi va rag'batlantiruvchi moderator vazifasini bajaradi.

O'zbekiston maktablarida kommunikativ yondashuvni joriy etishda bir qator muammolar kuzatiladi: sinflardagi o'quvchilar soni ko'pligi, baholash tizimining grammatikaga yo'naltirilganligi va o'qituvchilarning metodika bo'yicha malakasini oshirish imkoniyatlarining chegaralanganligi. Biroq tajriba ko'rsatadiki, hatto an'anaviy sharoitlarda ham qisqa muloqot topshiriqlari, audio va video materiallar hamda loyiha ishlari orqali kommunikativ yondashuvni muvaffaqiyatli qo'llash mumkin.

Xulosa.

Kommunikativ yondashuv — zamonaviy ingliz tili o'qitishining asosiy metodologik yo'nalishi sifatida o'z samaradorligini isbotlagan. U o'quvchilarda til bilimlarini hayotiy vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalarini shakllantiradi va ularning o'rganishga bo'lgan ichki motivatsiyasini oshiradi. O'qituvchilar uchun esa bu yondashuv dars jarayonini yanada ijodiy, interaktiv va mazmunli qilish imkonini beradi. Metodikani yanada takomillashtirish uchun mahalliy ta'lim sharoitiga moslashtirilgan kommunikativ o'quv materiallari ishlab chiqish dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hymes D. On Communicative Competence. — Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971.
2. Littlewood W. Communicative Language Teaching. — Cambridge: CUP, 1981.
3. Nunan D. Designing Tasks for the Communicative Classroom. — Cambridge: CUP, 1989.
4. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. — Cambridge: CUP, 2001.
5. Mirzayev A. Ingliz tilini o'qitishning zamonaviy metodlari. — Toshkent: Fan, 2015.
6. Yo'ldosheva M. Kommunikativ kompetentlikni shakllantirish muammolari. — Toshkent: TDPU, 2019.

